

# De Heraut

van de

## Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 14 October 1894. N°. 877.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

### „Gods vergaderplaatsen“.

Zij hebben in hun hart gezegd: Laat ze ons te samen uitplunderen; zij hebben alle Gods vergaderplaatsen in het land verbrand. Ps. 74: 8.

Wij zijn gewoon, op het voetspoor onzer vaderen, te spreken van de „saamkomsten der gemeente“ en de „vergadering der geloovigen“. Op zichzelf valt op deze uitdrukkingen niet af te dingen, want ook de apostel Jacobus spreekt van de „onderlinge bijeenkomsten“. Zelfs kan het uitnemend zijn deze uitdrukkingen op den voorgrond te stellen, wanneer het geldt, gelijk in den strijd onzer vaderen met Rome, het gevaar van het clericalisme te weren, dat eigenlijk in den priester en in hem alleen het wezen der kerk ziet. Maar hooger en rijker is toch de opvatting van den Psalmist, waar hij spreekt niet van de „saamkomsten der broeders“, maar van Gods vergaderplaatsen.

In strijd met elkander zijn deze beide uitdrukkingen niet. Ook waar onze vaderen spraken van de „saamkomsten der gemeente“, beleden zij het wel met nadruk, dat de geloovigen als zoodanig niet kunnen saamkomen, tenzij dat de Heere in hun midden is. Vandaar dat ze zelfs in het gebed voor elke kerkelijke vergadering met nadruk vooropstelden, dat God de Heilige Geest als voorzitter in hun midden komen wilde, omdat zonder Zijne tegenwoordigheid hun samen-zijn zijn wettig karakter missen zou.

Een tegenstelling is hier dus niet, maar wel geldt het een diepere opvatting. Wie, gelijk de Psalmist, spreekt van de vergaderplaats Gods, voelt, dat alle nadruk dan valt niet op ons, die daar saamkomen, maar op Hem, die ons roept, die in het midden van Zijn volk verschijnt, die daar komt om ons te bederven met Zijn Goddelijken zegen, maar ook van Zijn volk de eere Zijns naams zoekt.

Onder Israël, in de bedeeling der schaduwen, heeft God de Heere deze heerlijke gedachte reeds afgebeeld.

In Bethel lag daarvan de eerste aanduiding, waar de ladder wordt opgericht tusschen hemel en aarde, de ontmoeting plaats gript tusschen God en den vluchtenden Jacob en zoo een oogenblik reeds het huis Gods geboren wordt.

Maar wat te Bethel vluchtig en als de speling van een voorbijgaande lichtgans aanschouwd werd, werd straks vastgegrepen en bestendig en waarvan de naam juist dit aanduidt, niet dat het volk daar saamkomt om saam te beraadslagen, maar dat die tente, evenals later de tempel te Sion, de plaats is, waar Israël zijn God en God Israël ontmoeten kan; waar God woont te midden van Zijn volk.

En wat is dit nu anders dan de diepste gedachte, die aan alle religie ten grondslag ligt: gemeenschap met den Eeuwige te hebben. Alle scheidsmuren af te breken, die ons van Hem scheiden. Den sluier op te heffen, die Zijn aangezicht bedekt. Zoo dicht bij Hem te komen, dat we het kloppen voelen van Zijn vaderhart.

Dat is het hoogste ideaal, dat rust op den bodem van het hart van al Gods kinderen. Waar naar ze uitzien en verlangen. Waarvan de vervulling als de kroon der zaligheid in de eeuwige toekomst des hemels hun tegen-gaans. Wat hen met een Mozes op Sinai bidden doet: Heere, toon mij nu Uwe heerlijkheid.

Nu is dit ideaal hier op aarde niet te verwezenlijken. Telkens treedt de zonde scheidend tusschen beide. Slechts bij hooge uitzondering wordt iets van die rijke en volle gemeenschap des Heeren gemaakt. Maar het hoogste streven van Gods volk blijft toch de zalige oogenblikken te kennen, dat we nabij God zijn. En we zoeken dat niet alleen voor ons zelf, immers de ware religie sluit alle zelfucht buiten, maar in de gemeenschap met die broeders, die uit een zelfden God geboren zijn.

Dit alles nu lag voorgebeeld en afgeschaduwd in Israels eeredienst door de tente der samenkomst en den tempel te Jerusaleem.

Maar de werkelijkheid is in Christus gekomen. Hij, die den aardschen Tabernakel laat afbreken, omdat hij zelf de ware tempel is, Immanuel, God met ons, in wien lichamelijk al de volheid Gods woont. En die nu zelf al degenen, die de Vader hem geschonken heeft, tot zich vergadert, opdat ze door Hem tot den Vader komen zouden. Maar nog rijker ontplooiën zich die heer-

lijke gedachten op den Pinksterdag door de uitstorting des Heiligen Geestes. Dan wordt de gemeente des Nieuwen Verbonds het Lichaam van Christus en daardoor evenals haar heerlijk Hoofd zelf een tempel Gods, een woonstede van den Heiligen Geest. God is nu niet verre meer, maar woont te midden van Zijn volk; dat volk zelf is Zijn tempel geworden. En dat nu wordt gevoeld niet alleen in het mysterie van het gebedsleven, wanneer er werkelijk een ontmoeten plaats heeft van God en de ziel, maar ook waar in het midden der gemeente God door Woord en Sacrament beïj tot Zijn volk komt en het aldus in volken zin wordt: Gods vergaderplaats.

Nu blijft deze ontmoeting tusschen God en zijn volk altoos eenzijdig, wanneer wij die op ons zelf zoeken, buiten de gemeenschap met al het volk van God. Afzonderlijk genomen zijn wij niets dan levende steenen, eerst saamgevoegd vormen wij den tempel Gods. Vandaar dat de rijkste ervaring van deze inwooning des Geestes eerst daar plaats grijpt, waar de geloovigen saamvergaderen; waar de eenheid van Christus' Lichaam voor een oogenblik feitelijk wordt aanschouwd; waar de rijkdom der gaven, die God aan dit Lichaam schonk, nu niet enkel, maar allen ten goede komt en ook de lof en aanbidding haar hoogste punt bereikt, omdat zij komt uit aller hart.

Zoo leert het ons de Heilige Schrift en de ervaring aller eeuwen. Maar daarom moet het dan ook zoo bevestigd uitgesproken, dat het een gebrek in ons is, wanneer wij aan dat saamkomen met Gods gemeente geen lust hebben of wel, waar we naar Gods huis opgaan, daar niet komen met den diepsten wensch in het hart, om dan God te ontmoeten. Terwijl juist omgekeerd het saamkomen in het huis des gebeds zooveel rijker en heerlijker wordt, wanneer we gaan met de gedachte in de ziel: Het is God, die mij daar roept en Hij is het, die mij daar wacht. Ik zal daar God, den God mijns levens, ontmoeten. En zoo eerst verstaan we dan ook hoe David in Ps. 134, juist omdat hij ver-stoken is van het opgaan naar Gods bedehuis, klaagt, dat Hij de gemeenschap van God zelf missen moet en naar die gemeenschap dorst als het hert naar de waterstroom.

En wie dat nu recht vat, gevoelt ook hoe geheel anders het verkeer wordt in het heiligdom des Heeren.

Dan gaat men niet meer overal, waar een boeiend prediker optreedt, om een „goed woord“ te hooren en zelf eens gesticht te worden.

Dan is ons hoogste doel ook niet om de broeders te ontmoeten en de gemeenschap der heiligen te oefenen.

Dan is het ons in de eerste plaats om God te doen. Dan vragen we dus waar God Zijn gemeente vergadert, om Hem daar en daar alleen te zoeken.

En terwijl we daar dan neerzitten, zijn we niet met dien prediker, niet met die menschen om ons heen bezig in onze gedachten, maar met God. En dien God bedoelen we dan met ons gebed, met onze gaven, met ons lied.

Immers het is Gods vergaderplaats.

Vanzelf wordt door dit schoone woord van den Psalmist voorgoed de gedachte buitengesloten, alsof dat kerkgaan alleen een uitwendige vorm zou wezen, die het wezen der religie niet raakt.

Neen, juist omgekeerd, wie dit maar verstaat, dat God daar vergadert met Zijn volk, gevoelt, dat het kerkgaan een behoefte is voor elk Godvreezend hart; door alle waarachtige religie geëischt wordt; een voornaam ons biedt van wat eens in den hemel ons wacht.

Die gedachte, dat het Gods vergaderplaats is, zal onzen ijver voor de kerk heiligen; alle menschelijke geprikkeldheid buitensluiten; ons alleen doen zien op de eere Gods, die in Sion woont.

Die gedachte zal ons tot wachters stellen op Sions muren, opdat geen kwaad binnen-sluipende waardoor we Gods gemeenschap zouden derven en de kerke Christi haar eereftitel verliezen zou.

### Voor Koolwijken Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTAGERS: Van den heer W. te Zwolle / 1; Geref. kerk B. te Avel, gevonden in het zakje / 2.50, Gul. 6 1/2; van G. van Santen te Bilt / 3; door A. van Rhijn te Nieuwveen, van N. N. / 1.50; gecollecteerd te Utrecht Geref. kerk / 5.

### Officiële Berichten.

Mit verhooring uit het Kerkblad van 12 October.

#### ZENDING.

Vergadering van Deputaten der Gereformeerde Kerken in Nederland tot de Zending onder Heidenen en Mohammedanen, op 15 en 16 Augustus 1894 te Leiden, en op 18 en 19 September 1894 te Arnhem.

Art. 1. In de zittingen te Leiden zijn aanwezig de Deputaten Van Minnen, Lion Cachet, Van der Valk, Feringa, Sijpkens, Noordewier, Gispens, Lindeboom, Wagenaar, Hovy, Van Haeringen, de Zendingdirecteur en de Penningmeester.

Ds. Feringa leest nu het Rapport voor van het Moderamen in zake het verrichte in zijn tien vergaderingen sedert de samenkomst van Deputaten op 27 Februari te Zwolle. Aan dit Rapport sluit zich aan de opheldering, waarom Deputaten niet eerder zijn samengekomen.

Dit veelomvattende Rapport wordt nu ernstige en levendige discussies goedgekeurd, waarmede de vergadering tevens hare goedkeuring hecht aan de wijze, waarop het Moderamen de gegeven opdrachten uitgevoerd en de nieuwe samenkomst voorbereid heeft. Het zeer groote agendium (dat zelfs in vier vergaderingen niet kon afgehandeld worden) wordt nu in drie voege aanvaard, dat daaruit de meest spoedsche punten het eerst in behandeling komen.

Zoo komt nu in de eerste plaats aan de orde, de te Zwolle aangehouden, aanbidding van een bedienaar des Woords voor den dienst der Zending. In den loop der besprekingen verhandelt men hieraan een geheele discussie over den toestand onzer Zending en de methode van arbeiden. Dinsdagavond wordt de eerste zitting met dankgebed gesloten door den Zendingdirecteur, zonder dat het alsmoet tot eenige beslissing is gekomen.

De tweede zitting wordt met gebed geopend door Ds. Lion Cachet. De genoemde aanbidding en de daaraan verbonden vragen worden verder overwogen, maar ten slotte nog niet bijgeacht voor beslissing, eer andere punten overwogen zijn.

Aan de orde komt nu de zaak der overname van arbeidster en arbeiders der Nederlandsche Gereformeerde Zendingvereeniging. Het Moderamen heeft nu meer in bijzonderheden mededeeling van de ingevolge lastgeving, aanwijzingen en volmacht der vergaderingen te Zwolle en te Utrecht heeft gehandeld. Het heeft het schrijven, waarvoor 19 April was besloten, verzonden, en heeft ten slotte 31 Mei desz jaars eerst des middags en daarna des avonds vergaderd met het daartoe gevolmachtigd Hoofdbestuur der Nederlandsche Gereformeerde Zendingvereeniging, waarbij toen de overname definitief tot stand gekomen is en de acte gepasseerd, medegegeven in het Kerkblad No. 26 voor 29 Juni 1894. Uit de nadere toelichting in den loop der discussies blijkt, dat deze overname volledig is, en het (met het oog op de kwestie der rechts-persoonlijkheid) formeel voortbestaan der Vereeniging gepaard gaat met zoodanige wijziging harer Statuten, dat de last van Deputaten in dezen vervuld is. Het komt voortaan vrij wel overeen met de positie der Vereenigingen der Kerkelijke Kas op zulke plaatsen, waar na in-eensneming van A en B het beheer aan den Kerkeraad is gekomen. De krachtens gegeven opdracht door het Moderamen voorloopig genomen maatregelen worden later besproken.

Veel uren worden nu gewijd aan de zaak van den heer Horstman. Aangaande hem was in de avondvergadering van 31 Mei aan het Moderamen van Deputaten mededeeling gedaan van de volgende resolutie: „Het Hoofdbestuur, met leedwezen vernomen hebbende, dat Broeder Horstman geen schuld erkent, terzake dat hij, zonder daartoe toestemming verkregen te hebben van het Hoofdbestuur, Java verlaten heeft om zijne kinderen naar Europa te brengen; „Van oordeel, dat een Zending, die eigenmachtig zijn arbeidster verlaat, de facto, zich zelf ontslaat uit den dienst der Zending; „Voor de materiële stand, dat op bediening der Zending zal worden overgegeven aan de Gereformeerde kerken, en aan het Hoofdbestuur desz geen gelegenheid gelaten wordt, verder in dezen te handelen; „Besluit, om Deputaten Synodi der Gereformeerde kerken in Nederland tot de Zending onder Heidenen en Mohammedanen hierna in kennis te stellen, het aan dezen overlatende verder in dezen te doen, wat hun in het belang der Zending goed zal schijnen.“

Het Moderamen nu heeft genoemden Broeder gelegenheid gegeven, in zijn midden zich over deze zaak te verdedigen, en hem daartoe te Scheveningen vier uren lang geboort verleend. Vervolgens hem uitgenoodigd om — indien hij zulks mocht begeeren — schriftelijk nogmaals de gronden uiteen te zetten en toe te lichten, waardoor hij zijn vertrek van Java gerechtigd acht.

En tevens zorg gedragen bij het ontvangen dezer lijvige memorie, dat ook de noodige bescheiden ter toelichting anderszins ter tafel zijn. Met de lezing en bespreking van de memorie gaat nu deze tweede zitting ten einde. Zij wordt met gebed gesloten door Dr. Wagenaar.

Het woord is nu aan den Rapporteur voor de toelichtingen en bijdragen tot de missive-Horstman. Na een zeer lange en uitvoerige toelichting met mededeeling en overlegging van vele officiële bescheiden, waarvan sommige zelfs de handteekening van dezen Broeder dragen, komt nu de alzo van beide zijden gehoorde zaak in beoordeling. Dr. Horstman's verdediging van zijn zonder verlof heengaan, eerst naar zijn Hoofdbestuur was aangewezen, en vervolgens naar Europa zonder verlof gevraagd te hebben om zijn kinderen (voor wie allerlei andere gelegenheden hadden opengestaan) zelf te brengen, is door hem voornamelijk verdedigd, op grond van de noodzakelijkheid dezen anderen arbeidster onoverwilt te bezitten, de onmogelijkheid der kinderen bij zich te houden, de onmogelijkheid hen met anderen mede te geven, de noodzakelijkheid in Nederland de belangen der Zending in verband met verschillende bedenkingen tegen het Hoofdbestuur persoonlijk te komen bespreken, en de wenschelijkheid om dit juist nu te doen, nu de arbeid der Vereeniging aan de Kerken zou overgaan.

Deze deels elander wederprekende, deels onjuist gemotiveerde, deels bij kalmer nadenken niet met de werkelijkheid overeenkomende beweringen komen Deputaten niet afdoende voor. Zij bewijzen bovendien in geen geval, dat hij niet vooraf had moeten verlof vragen. Zoo wordt de vraag, of men met dezen Broeder in nader overleg kan treden, een vraag, die ernstige overweging verkrijgt. Eindelijk (nadat een verslag van Ds. Feringa, om geen schuldbelijdenis voor het verleden te geven, naar wel waarborg voor het vervolg, is afgestemd) wordt met groote meerderheid van stemmen het volgende voorstel van Ds. Van Minnen aangenomen (nadat eerst een half uur pauze is gehouden, en daarna gerapporteerd, dat door den gewezen Zending van Alphen de gezonden gelden zijn ontvangen, en de hem voorgelegde quitantie is geteekend): „Deputaten besluiten dat, eer zij zich met Br. Horstman in contact kunnen stellen, door hem eerst een vrijwillige erkennung van schuld worden afgelegd over zijn vertrek naar Java.“

Just na het vallen van dit besluit komt Br. Horstman ter vergadering. De Praeses, Ds. van Minnen, deelt hem het besluit der vergadering mede. Hij, Dr. Wagenaar, Ds. Van der Valk en andere broeders dringen ten aersste, met hartelijke en ernstige woorden, op zoodanige bekentenis aan. Eindelijk wordt hem nog na de volgende zittingen, die over eenige weken moeten komen, bedenklijk gegeven.

Ds. Adriaanse komt ter vergadering. Besloten wordt, dat het noodige suppletair onderzoek hem in de volgende zittingen zal worden afgenomen, en hij — zoo mogelijk — nog in November zal worden uitgezonden. Het Moderamen neemt de noodige, voorbereidende maatregelen.

De volgende zittingen moeten zijn te Arnhem op 18 en 19 September. In de ure des gebeds den avond te voren zullen, D. V. als sprekers optreden de BB. Donner, Van Minnen en Gispens.

Nog wordt even kennis genomen van een kort schrijven van Dr. Scheurer, en daarna de derde zitting, na een woord van dank aan de kerken van Leiden, met gebed gesloten door Ds. van Minnen.

In de vierde zitting (ure des gebeds) treden op de BB. Donner, Wagenaar en Gispens.

De zesde zitting wordt op 18 September te Arnhem geopend door den Voorzitter, Ds. van Minnen, met gebed en met voorlezing van Philippen 2: 1-11. Den vorigen avond is de vijfde zitting (de ure des gebeds) gehouden, waarbij zijn opgetreden Ds. Donner en Ds. Gispens, terwijl Ds. van Minnen toen door ongesteldheid verhinderd was. Gedurende de zittingen te Arnhem zijn aanwezig de Deputaten Gispens, Noordewier, Sijpkens, Wagenaar, Van Haeringen, Lindeboom, Lion Cachet, Van Minnen, Van der Valk, Feringa, Hovy, Bouma, Hessels, de Zendingdirecteur en de Penningmeester. Afwezig met kennisgeving om ziekte is Ds. Seegers. Afwezig zonder kennisgeving is Ds. de Gaay Fortman.

Door Ds. Feringa is bij den Voorzitter ingediend het schriftelijk antwoord van Br. Horstman, op den hem gestelden eisch in Art. 9 en 10 vermeld. Na vrij langdurige discussie wordt met groote meerderheid van stemmen op voorstel van Br. Van Haeringen besloten, dat de vergadering zal berusten in de belijdenis, die is ingezonden, mits tevens de Praeses Br. Horstman aankondigt, dat de beschuldigingen in zijn memorie vervat, door haar terzijde zijn gelegd. Daarna hij tegen den volgende dag telegrafisch ter vergadering opgeroepen wordt.

Aan de orde komen nu weer de aanbidding en de theoretische vragen in art. 5 genoemd. Na zeer ernstige, en vrij lange gedachtenwisseling wordt besloten, deze vragen opnieuw aan de orde te stellen, wanneer de vraag ter verkiezing van Zendingen door opleiding aan de orde komt. Den betrokken Broeder zal hiervan kennis gegeven worden.

De zeede zitting wordt met gebed gesloten door Br. Hovy.

digd acht. En tevens zorg gedragen bij het ontvangen dezer lijvige memorie, dat ook de noodige bescheiden ter toelichting anderszins ter tafel zijn. Met de lezing en bespreking van de memorie gaat nu deze tweede zitting ten einde. Zij wordt met gebed gesloten door Dr. Wagenaar.

Het woord is nu aan den Rapporteur voor de toelichtingen en bijdragen tot de missive-Horstman. Na een zeer lange en uitvoerige toelichting met mededeeling en overlegging van vele officiële bescheiden, waarvan sommige zelfs de handteekening van dezen Broeder dragen, komt nu de alzo van beide zijden gehoorde zaak in beoordeling. Dr. Horstman's verdediging van zijn zonder verlof heengaan, eerst naar zijn Hoofdbestuur was aangewezen, en vervolgens naar Europa zonder verlof gevraagd te hebben om zijn kinderen (voor wie allerlei andere gelegenheden hadden opengestaan) zelf te brengen, is door hem voornamelijk verdedigd, op grond van de noodzakelijkheid dezen anderen arbeidster onoverwilt te bezitten, de onmogelijkheid der kinderen bij zich te houden, de onmogelijkheid hen met anderen mede te geven, de noodzakelijkheid in Nederland de belangen der Zending in verband met verschillende bedenkingen tegen het Hoofdbestuur persoonlijk te komen bespreken, en de wenschelijkheid om dit juist nu te doen, nu de arbeid der Vereeniging aan de Kerken zou overgaan.

Deze deels elander wederprekende, deels onjuist gemotiveerde, deels bij kalmer nadenken niet met de werkelijkheid overeenkomende beweringen komen Deputaten niet afdoende voor. Zij bewijzen bovendien in geen geval, dat hij niet vooraf had moeten verlof vragen. Zoo wordt de vraag, of men met dezen Broeder in nader overleg kan treden, een vraag, die ernstige overweging verkrijgt. Eindelijk (nadat een verslag van Ds. Feringa, om geen schuldbelijdenis voor het verleden te geven, naar wel waarborg voor het vervolg, is afgestemd) wordt met groote meerderheid van stemmen het volgende voorstel van Ds. Van Minnen aangenomen (nadat eerst een half uur pauze is gehouden, en daarna gerapporteerd, dat door den gewezen Zending van Alphen de gezonden gelden zijn ontvangen, en de hem voorgelegde quitantie is geteekend): „Deputaten besluiten dat, eer zij zich met Br. Horstman in contact kunnen stellen, door hem eerst een vrijwillige erkennung van schuld worden afgelegd over zijn vertrek naar Java.“

Just na het vallen van dit besluit komt Br. Horstman ter vergadering. De Praeses, Ds. van Minnen, deelt hem het besluit der vergadering mede. Hij, Dr. Wagenaar, Ds. Van der Valk en andere broeders dringen ten aersste, met hartelijke en ernstige woorden, op zoodanige bekentenis aan. Eindelijk wordt hem nog na de volgende zittingen, die over eenige weken moeten komen, bedenklijk gegeven.

Ds. Adriaanse komt ter vergadering. Besloten wordt, dat het noodige suppletair onderzoek hem in de volgende zittingen zal worden afgenomen, en hij — zoo mogelijk — nog in November zal worden uitgezonden. Het Moderamen neemt de noodige, voorbereidende maatregelen.

De volgende zittingen moeten zijn te Arnhem op 18 en 19 September. In de ure des gebeds den avond te voren zullen, D. V. als sprekers optreden de BB. Donner, Van Minnen en Gispens.

Nog wordt even kennis genomen van een kort schrijven van Dr. Scheurer, en daarna de derde zitting, na een woord van dank aan de kerken van Leiden, met gebed gesloten door Ds. van Minnen.

In de vierde zitting (ure des gebeds) treden op de BB. Donner, Wagenaar en Gispens.

De zesde zitting wordt op 18 September te Arnhem geopend door den Voorzitter, Ds. van Minnen, met gebed en met voorlezing van Philippen 2: 1-11. Den vorigen avond is de vijfde zitting (de ure des gebeds) gehouden, waarbij zijn opgetreden Ds. Donner en Ds. Gispens, terwijl Ds. van Minnen toen door ongesteldheid verhinderd was. Gedurende de zittingen te Arnhem zijn aanwezig de Deputaten Gispens, Noordewier, Sijpkens, Wagenaar, Van Haeringen, Lindeboom, Lion Cachet, Van Minnen, Van der Valk, Feringa, Hovy, Bouma, Hessels, de Zendingdirecteur en de Penningmeester. Afwezig met kennisgeving om ziekte is Ds. Seegers. Afwezig zonder kennisgeving is Ds. de Gaay Fortman.

Door Ds. Feringa is bij den Voorzitter ingediend het schriftelijk antwoord van Br. Horstman, op den hem gestelden eisch in Art. 9 en 10 vermeld. Na vrij langdurige discussie wordt met groote meerderheid van stemmen op voorstel van Br. Van Haeringen besloten, dat de vergadering zal berusten in de belijdenis, die is ingezonden, mits tevens de Praeses Br. Horstman aankondigt, dat de beschuldigingen in zijn memorie vervat, door haar terzijde zijn gelegd. Daarna hij tegen den volgende dag telegrafisch ter vergadering opgeroepen wordt.

Aan de orde komen nu weer de aanbidding en de theoretische vragen in art. 5 genoemd. Na zeer ernstige, en vrij lange gedachtenwisseling wordt besloten, deze vragen opnieuw aan de orde te stellen, wanneer de vraag ter verkiezing van Zendingen door opleiding aan de orde komt. Den betrokken Broeder zal hiervan kennis gegeven worden.

De zeede zitting wordt met gebed gesloten door Br. Hovy.

De zevende zitting wordt met gebed geopend door Ds. Lindeboom. Hierop vangt het suppletair-examen van Ds. Adriaanse aan, waarna de zevende zitting om het gevorderd avonduur met dankzegging gesloten wordt door Ds. Gispens.

De achte zitting wordt met gebed geopend door Ds. Noordewier. Daarin wordt allereerst het onderzoek van Ds. Adriaanse ten einde gebracht. De vergadering oordeelt ten slotte, met het oog op het buitengewoon gebrek aan arbeiders, hem reeds nu te moeten uitenden hoewel men hem anders gaarne nog een langeren tijd voor zijn studien in Europa gegund had. D. V. moet hij 29 November a. s. uit Genoa vertrekken. De noodige geldsummen, hiertoe door het Moderamen aangevraagd, worden toegestaan, en alle in dezen verder noodige financiële regelingen getroffen, of aan het Moderamen opgedragen. Overeenkomstig een verzoek der kerk van Zeist B. wordt bepaald, dat zijn uitdending en afvaardiging in de Oostkerk aldaar zal geschieden. Als tijd is bepaald Dinsdag 8 November des avonds om 6 uur. Deputaten vergaderen dien dag en den volgende in Zeist.

In een ernstig smeekgebed worden, eer Ds. Adriaanse de vergadering verlaat, zijn belangen den Heere der Zending opgedragen.

Nu wordt nader overwogen, hoe met Br. Horstman moet gesproken worden. Het over zijn memorie besloten en het antwoord op zijn schrijven wordt hem medegedeeld; zijn beschouwing over eenige belangrijke punten vernomen; en ter zijner kennis gebracht, waaraan hij zich zal te houden hebben, zoo hij Zending onzer kerken zal wezen. Hierna komt Br. Horstman ter vergadering, met wien volgens bovengemeld besluit wordt gesproken. Eindelijk wordt het maken eener concept-instructie voor zijn eventuele weder-uitdending aan het Moderamen opgedragen, welke hem op de Vergadering in Zeist zal worden voorgelegd.

Hierna sluit Ds. Van der Valk de achte zitting met gebed.

De negende zitting wordt met gebed geopend door Ds. Lion Cachet, waarna hij het aan Br. Zuidema gezonden schrijven van het Moderamen, naar aanleiding der overname van het werk op Midden-Java, voorleest. Tevens komt hierbij het schrijven aan den Zending-Arns, de brieven aan de inlandse helpers, en het Concept uniform schrijven aan de andere Zendingen in bespreking. In dezen wordt het volgende voorstel-Feringa aangenomen: „De vergadering drage aan het Moderamen op, een algemeene instructie voor al de Zendingen benevens voor (den Zending een naar omstandigheden gewijzigde aanvullings-instructie, te concipieren.“

De Concept-Circulaire aan de bedienaren des Woords is volgens aanwijzing gewijzigd. De Concept-Circulaire aan de Kerkeraden wordt nu voorgelezen door Ds. Lion Cachet. Zij wordt bij gedeelten behandeld, en soms eenigermate gewijzigd. Daaraan verbindt men tevens het verzoek om een biduur, en een extra-collecte op 4 Nov., voor de uitdrijving van Ds. Adriaanse als Zending naar Midden-Java.

De Zendingdirecteur leest een schrijven voor d.d. 13 Augustus van Br. Huijsing uit Batavia, waarin hij meldt, dat hij het schrijven van Deputaten later beantwoorden zal. De behandeling dezer zaak wordt aangehouden. Evenzoo de vele andere nog onbehandelde punten van het agendium verdaagt tot de November-vergadering, dewijl langer vergaderen nu een eenmalig onmogelijk is.

Na een woord van dank aan de Kerken van Arnhem sluit de Praeses, Ds. van Minnen, de negende zitting met dankgebed.

### Buitenland.

Duitsche school. Eene niting der Ritschliaan-sche school.

De Christ. Welt bevatte deze dagen een artikel, dat in zeer hooge mate de verantwoordelijkheid van allen, die nog eenigszins vasthouden aan het positieve Christendom, heeft opgewekt. Vooral gaven de volgende woorden ergernis: „Dit was en is het groote onderscheid tusschen de theologie van Paulus en de religie der eerste apostelen, dat gene de poging waagde een dogmatisch systeem saam te stellen en deze slechts geloofsgedachten uitsprakten. Hij, de schriftgeleerde kwam met een grooten voorraad abstract godsdienstige begrippen op Christus aan en begon aanstonds de godsdienstige indrukken, die hij van Christus in zich opgenomen had, voor het begrip te bearbeiten. Daarom treedt het leven van Jezus geheel op den achtergrond. Hij legt nadruk op de leer en dwingt zijn geloof in den Christus in het Rabbinische gedachtenstelsel, zonder zich echter steeds in den systematischen gedachtegang te bewegen. Hij zweelt in zijn brieven tusschen religie en dogmatiek. Voor hem als den schriftgeleerde was dit juist hetgeen met zijne gedachten overeenkwam, en het kan ook menigen voldoen, die met de schriftgeleerdheid vertrouwd is. Doch Christelijk geloof in den reinen zin kan slechts ontstaan door den Evangelischen Christus en niet door den dogmatischen. Het is de nog altijd niet overwonnen fout van het protestantisme, dat het op de theologie van Paulus steunt. De protestantische kerk moet, om Christelijk geloof en Christelijk leven te voorschijn te roepen, terugkeeren tot den Evangelischen Christus. Dan behoef zij niet te